

HANS OLAV LAHLUM

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΜΥΓΕΣ

ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ

Το μυστήριο της δολοφονίας στον αριθμό 25 της οδού Κρεμπς

I

ΤΟ 1968, Η 4η ΑΠΡΙΛΙΟΥ έπεφτε την Πέμπτη πριν από το Πάσχα. Την ώρα του γεύματος, γιόρτασα την όχι και τόσο ασήμαντη επέτειο των τριών μηνών από τη μετακόμισή μου σε ένα καινούργιο, μεγαλύτερο γραφείο στο κεντρικό αστυνομικό τμήμα της οδού Μέλερ 19 τρώγοντας μόνος μου ένα κομμάτι τούρτα. Η ημερομηνία παρέμενε χαραγμένη στη μνήμη του κόσμου ως η βραδιά που ο υπέρμαχος των πολιτικών δικαιωμάτων Μάρτιν Λούθερ Κινγκ είχε πυροβοληθεί και σκοτωθεί σε ένα μπαλκόνι ξενοδοχείου στο Μέμφις του Τενεσί, με αποτέλεσμα ένα κύμα φυλετικών ταραχών, το οποίο εξαπλώθηκε σ' όλες τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Λιγότερο ενδιαφέρων για τα βιβλία της ιστορίας αλλά πιο σημαντικός για τη δική μου ζωή και τις ζωές των εμπλεκομένων ήταν ένας φόνος που έλαβε χώρα σχεδόν την ίδια ώρα σε ένα διαμέρισμα στο Τούρσοβ, στην ανατολική πλευρά του Όσλο. Η Πέμπτη 4 Απριλίου 1968 ήταν μια από εκείνες τις μέρες που το τηλέφωνο στο διαμέρισμά μου στο Χεγκντεχάουγκεν χτύπησε αργά ένα βράδυ και μια ανυπόμονη φωνή ρώτησε κατευθείαν αν μιλούσε με τον «επιθεωρητή ντετέκτιβ Κόλμπιorn Κρίστιανσεν». Ήταν λίγο πριν από τις έντεκα όταν ο λαχανιασμένος αστυφύλακας Άσμπιorn Έρικσεν τηλεφώνησε για να αναφέρει ότι ένας ηλικιωμένος άνδρας είχε πυροβοληθεί και δολοφονηθεί στο διαμέρισμά του, στον αριθμό 25 της οδού Κρεμπς. Οι περιστάσεις ήταν «εξαιρετικά ασυνήθιστες» σύμφωνα με τον ανα-

στατωμένο Έρικσεν. Ανέκαθεν θεωρούσα τον Έρικσεν μυαλωμένο και συγκρατημένο, οπότε ένιωσα μια έξαψη να με διατρέχει προτού καν αναφέρει το όνομα του θύματος. Πέρασαν λίγα μόνο δευτερόλεπτα απ' όταν είπε «Είναι ο Χάραλ Ούλεσεν!» για να βγω από την πόρτα και να βρεθώ στο σκοτάδι που πύκνωνε, τρέχοντας προς το αυτοκίνητό μου.

Το 1968, ο Χάραλ Ούλεσεν δεν ήταν αυτό που θα χαρακτηρίζαμε σήμερα ως «διασημότητα πρώτης γραμμής». Μπορεί και να περνούσαν μήνες μέχρι να μνημονευθεί το όνομά του στις εφημερίδες. Για όσους όμως ήταν νέοι στα χρόνια ακριβώς μετά τον πόλεμο, η όψη του γερακίσσιου προσώπου του και του λιπόσαρκου κορμιού του ήταν ακόμα το πορτραίτο ενός ήρωα. Ο Χάραλ Ούλεσεν ήταν γνωστός πολιτικός του Εργατικού Κόμματος στη δεκαετία του 1930. Ωστόσο, μόνο όταν έφτασε στα πενήντα του έγινε πασίγνωστο όνομα, ως ένας από τους θρυλικούς ήρωες της Αντίστασης. Ο ίδιος ο Ούλεσεν σπανίως μιλούσε για τις εμπειρίες του στον πόλεμο, αλλά αυτό δεν είχε κάνει να ξεχαστούν οι ιστορίες για την ανδρεία του ως ηγέτη της Αντίστασης στην ιδιαίτερη πατρίδα του, που σε κάποια σημεία έμοιαζαν απίστευτες. Μετά τον πόλεμο, του είχε δοθεί η ευκαιρία να χρηματίσει υπουργός και να μείνει στο Συμβούλιο του Κράτους επί τέσσερα έτη. Ύστερα από αυτό, οι ανώτερες θέσεις που είχε αναλάβει σε δημόσιες υπηρεσίες είχαν διασφαλίσει ότι το πρόσωπο και το όνομά του θα παρέμεναν γνώριμα μέχρι τη συνταξιοδότησή του το 1965, σε ηλικία εβδομήντα ετών. Πλέον, ύστερα από τρία χρόνια, ο αλλοτινός ήρωας της Αντίστασης και πρώην υπουργός είχε δολοφονηθεί μέσα στο ίδιο του το καθιστικό.

Όταν επέστρεψα με το αυτοκίνητο στο σπίτι περίπου στη μία η ώρα εκείνη τη νύχτα, έχοντας περάσει δύο ώρες εξετάζοντας τη σκηνή του εγκλήματος και παίρνοντας καταθέσεις από μάρτυρες, αναγκάστηκα να παραδεχτώ απρόθυμα ότι το συμπέρασμα του αστυφύλακα Έρικσεν παρέμενε αληθινό. Είχαμε ένα πτώμα, μια σκηνή εγκλήματος κι έναν αδιαμφισβήτητο φόνο, όμως όχι μόνο δεν είχαμε κίνητρο, όπλο ή ύποπτο, αλλά ούτε καν μια ιδέα για πώς μπορούσε

να είχε διαφύγει ο δολοφόνος από το διαμέρισμα του θύματος αφού κατάφερε τον μοιραίο πυροβολισμό.

II

ΟΠΩΣ ΕΔΕΙΧΝΕ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ, ο αριθμός 25 της οδού Κρεμπος ήταν ένα αρκετά συνηθισμένο διώροφο τούβλινο κτήριο κατοικιών στο Τούρσοβ. Η σύζυγος του ηλικιωμένου θυρωρού, η οποία με υποδέχθηκε στην είσοδο, μου είπε ότι η οικοδομή είχε πουληθεί και ανακαινιστεί πριν από τρία χρόνια. Στις βελτιώσεις περιλαμβάνονταν ένας απλός καλλωπισμός της σκάλας και μπάνια σε όλα τα διαμερίσματα. Κατά τα άλλα, το κτήριο ήταν σε γενικές γραμμές όπως τότε που είχε κατασκευαστεί, τη δεκαετία του 1920, και η σύζυγος του θυρωρού θα μπορούσε να είχε βγει κατευθείαν από τις σελίδες του μυθιστορήματος του Όσκαρ Μπρότεν, *Η φωλιά του λύκου*.

Το δράμα που εκτυλίχθηκε στον αριθμό 25 της οδού Κρεμπος το βράδυ της Πέμπτης 4 Απριλίου 1968 είχε ξεκινήσει κυριολεκτικά με ένα *μπαμ* στις δέκα και τέταρτο. Ένας πυροβολισμός είχε πέσει στο δεξιό διαμέρισμα του δευτέρου ορόφου, που ακούστηκε ως κάτω στο ισόγειο. Ο πλησιέστερος γείτονας του Ούλεσεν, στο διαμέρισμα 3B, ετοιμαζόταν να ανέβει τη σκάλα, όμως εκείνη τη στιγμή είχε πιάσει φιλική κουβεντούλα με κάποιον από τους άλλους ενοίκους στο ισόγειο. Αμέσως μόλις άκουσαν τον πυροβολισμό στο διαμέρισμα του Ούλεσεν, ανέβηκαν τα σκαλιά τρέχοντας. Η πόρτα του διαμερίσματος 3A ήταν κλειδωμένη και από μέσα δεν ακουγόταν ο παραμικρός ήχος. Ύστερα από μερικά λεπτά, στους δύο προστέθηκε ένας άνδρας από τον πρώτο όροφο, που είχε αφήσει τη γυναίκα και το μωρό αγοράκι του στην ασφάλεια του διαμερίσμά τους και είχε ανέβει τρέχοντας στον δεύτερο. Έπειτα είχε ανέβει λαχανιασμένη τα σκαλιά και η σύζυγος του θυρωρού. Ένας από τους ενοίκους του ισόγειου ήταν καθηλωμένος σε αναπηρική καρέκλα, οπότε ανέβηκε με το ασανσέρ έπειτα από αρκετά λεπτά. Ο τελευταίος από τους οκτώ ενήλικες κατοίκους, μια

νεαρή Σουηδέζα, παρέμεινε αμπαρωμένη στο διαμέρισμά της του πρώτου ορόφου ώσπου η αστυνομία τής χτύπησε το κουδούνι ύστερα από μισή ώρα.

Στο μεταξύ, οι γείτονες στο πλατύσκαλο μπόρεσαν να ανοίξουν την πόρτα του διαμερίσματος του Χάραλ Ούλεσεν μόνο όταν έφτασε η σύζυγος του θυρωρού με το κλειδί. Κατόπιν συζήτησης, αποφάσισαν να μη διασχίσουν το κατώφλι πριν από την άφιξη του αστυφύλακα Έρικσεν μισή ώρα αργότερα. Οι φόβοι τους για ανταλλαγή πυροβολισμών σύντομα αποδείχθηκαν αβάσιμοι. Δεν υπήρχε ίχνος όπλου στο διαμέρισμα, ούτε άλλα σημεία ζωής. Ο Χάραλ Ούλεσεν κειτόταν καταμεσής του καθιστικού του με ένα τραύμα από σφαίρα στην αριστερή πλευρά του θώρακά του. Η σφαίρα τον είχε διαπεράσει και είχε καρφωθεί στον τοίχο. Κατά τα άλλα, το διαμέρισμα ήταν καθ' όλα ολόιδιο – απ' όσο μπορούσε να θυμηθεί η σύζυγος του θυρωρού – με την τελευταία φορά που είχε βρεθεί εκεί: δίχως ίχνος του δολοφόνου και του όπλου τού εγκλήματος.

Φυσικά, το γεγονός ότι το όπλο έλειπε διέψευδε οποιοσδήποτε θεωρίες περί αυτοκτονίας. Δεν υπήρχαν ωστόσο ενδείξεις για την παρουσία κάποιου άλλου προσώπου στο διαμέρισμα, ούτε ίχνη για το πώς μπορούσε να είχε διαφύγει ο εγκληματίας από τον τόπο του εγκλήματος. Ο Χάραλ Ούλεσεν έμενε σε ένα συνηθισμένο δυάρι με μπάνιο και κουζίνα αλλά χωρίς μπαλκόνι. Το κενό των δέκα μέτρων ως το πεζοδρόμιο καθιστούσε τα παράθυρα απίθανη δίοδο διαφυγής. Κάθε ιδέα περί σχοινοσκαλας ή ορειβατικού εξοπλισμού αντικρούονταν από το γεγονός ότι τα παράθυρα ήταν κλεισμένα από μέσα.

Με άλλα λόγια, η εξώπορτα παρέμενε η μόνη ρεαλιστική πιθανότητα. Αν ο ή η εγκληματίας είχε καταφέρει να μπει, τότε σίγουρα θα μπορούσε να είχε βγει με τον ίδιο τρόπο. Η πόρτα είχε κλειδαριά από εκείνες που έχουν εσωτερικό μόνιμο κλειδί, ο δε σύρτης ασφαλείας δεν ήταν περασμένος. Το πιεστικότερο ερώτημα, επομένως, ήταν το εξής: πώς είχε καταφέρει ο δολοφόνος να βγει από το διαμέρισμα στα λίγα δευτερόλεπτα που μεσολάβησαν από τότε που ήχησε ο πυροβολισμός μέχρι που έφτασαν οι γείτονες επί σκηνής; Ο

δεύτερος όροφος ήταν ο τελευταίος, και ο μόνος τρόπος για να κατέβει ο δράστης ήταν ή από τα σκαλιά ή με το ασανσέρ. Αν ο δολοφόνος είχε επιλέξει τα σκαλιά, θα είχε συναντήσει τους άλλους γείτονες καθώς ανέβαιναν. Οι δύο πρώτοι γείτονες που έφτασαν στο σημείο παρείχαν άλλοθι ο ένας στον άλλον. Οποιαδήποτε υποψία περί συνωμοσίας μεταξύ τους ήταν αβάσιμη, δεδομένου ότι δεν υπήρχε όργανο φόνου και ο χρόνος δεν επαρκούσε μέχρι να φτάσουν και οι άλλοι κάτοικοι. Όλοι συμφωνούσαν ότι το ασανσέρ βρισκόταν στο ισόγειο ακριβώς πριν και αμέσως μετά τον ήχο του πυροβολισμού. Το ασανσέρ ήταν άδειο όταν η σύζυγος του θυρωρού πέρασε βιαστικά από μπροστά του και όταν ο καθηλωμένος στην αναπηρική καρέκλα κάτοικος του ισογείου άνοιξε την πόρτα έπειτα από λίγα λεπτά. Και ήταν αδύνατον να φανταστείς ότι κάποιος είχε καταφέρει να χρησιμοποιήσει το ασανσέρ για να προσπεράσει κρυφά τους γείτονες που ανέβαιναν και μετά είχε μπορέσει να ξεγλιστρήσει από τη σύζυγο του θυρωρού, η οποία βρισκόταν πλάι στην είσοδο.

Μετά τις έντεκα και μισή, όλοι οι διαθέσιμοι άνδρες της αστυνομίας είχαν συμμετάσχει στην έρευνα των διαμερισμάτων και του κτηρίου από πάνω ως κάτω, δίχως να βρουν το όπλο ή οτιδήποτε άλλο που θα μπορούσε να ξεδιαλύνει το μυστήριο του φόνου. Η σύζυγος του θυρωρού είχε πληρωθεί για τέσσερις ώρες δουλειάς, για να καθαρίσει το διαμέρισμα του θύματος το περασμένο σαββατοκύριακο, και είχε χρησιμοποιήσει αυτό τον χρόνο με επιμέλεια. Εξαιρουμένων των δικών της, τα μόνα άλλα δακτυλικά αποτυπώματα που είχαν βρεθεί στο διαμέρισμα ήταν του Χάραλ Ούλεσεν.

Εν τω μεταξύ, εγώ αναλογιζόμουν κατά πόσον ήταν πιθανό ο δολοφόνος να μην είχε βρεθεί ποτέ μέσα στο διαμέρισμα, αλλά να είχε πυροβολήσει από κάποιο άλλο κτήριο. Η θεωρία, όμως, ήταν εσφαλμένη, καθώς κατά τα φαινόμενα ο Χάραλ Ούλεσεν καθόταν ή στεκόταν μπροστά από έναν συμπαγή τούβλινο τοίχο δίχως παράθυρο όταν έπεσε ο πυροβολισμός. Και, σαν να μην έφτανε αυτό, όλα τα παράθυρα του δωματίου ήταν ανέπαφα.

Οπότε, με εξαίρεση την παρουσία ενός πτώματος με ένα τραύμα

από σφαίρα στο στήθος και τη σφαίρα σφηνωμένη στον τοίχο πίσω του, δεν υπήρχε ίχνος αναστάτωσης στο διαμέρισμα. Ο Χάραλ Ούλεσεν κειτόταν στο πάτωμα του καθιστικού πλάι σε ένα τραπεζάκι του καφέ, το οποίο ήταν στρωμένο για δύο. Είχε πει από ένα φλιτζάνι και είχε αφήσει εκεί τα δακτυλικά του αποτυπώματα, ενώ το φλιτζάνι στην άλλη πλευρά του τραπεζιού ήταν ανέγγιχτο. Όπως φαινόταν, ο Χάραλ Ούλεσεν περίμενε κάποιον για καφέ και γλυκό, αλλά δεν υπήρχε κάτι που να δείχνει ποιος τον είχε επισκεφθεί – ή αν ο προσκεκλημένος ήταν ο δολοφόνος.

Ότι είχε απομείνει από ένα δείπνο με κεφτεδάκια βρισκόταν ακόμα στην κουζίνα, πλάι στον νεροχύτη. Στο ψυγείο υπήρχαν γάλα, ψωμί και τυρί για το πρόγευμα της επόμενης μέρας. Το ραδιόφωνο στο τραπέζι της κουζίνας ήταν βαλμένο στην πρίζα. Στο πικάπ, ένας δίσκος της Φιλαρμονικής της Βιέννης. Προφανώς, ο θάνατος είχε έρθει ξαφνικά στο διαμέρισμα 3Α του αριθμού 25 της οδού Κρεμπς.

Στη μία η ώρα τα ξημερώματα της 5ης Απριλίου 1968, συνειδητοποίησα ότι δεν μπορούσαμε να αποκομίσουμε τίποτε άλλο από τον τόπο του εγκλήματος. Άφησα έναν αστυφύλακα να φρουρεί τον δεύτερο όροφο κι έναν άλλο στον δρόμο έξω από το κτήριο. Ζήτησα από τον ιατροδικαστή να μου στείλει την έκθεσή του το συντομότερο δυνατόν, και παρήγγειλα αντίγραφα από τα αρχεία της απογραφής και τα αστυνομικά αρχεία για όλους τους κατοίκους του αριθμού 25 της οδού Κρεμπς. Έπειτα, τους έστειλα όλους για ύπνο, αλλά ζήτησα να μείνουν σπίτια τους το πρωί, για να είναι διαθέσιμοι για ερωτήσεις.

Μου ήταν ήδη σαφές από τη νύχτα του φόνου ότι ο εγκληματίας ήταν πιθανότατα κάποιος από τους γείτονες του θανόντος. Δεν υπήρχε οποιαδήποτε ένδειξη εισόδου οποιουδήποτε άλλου στο κτήριο εκείνο το βράδυ. Ευτυχώς, δεν είχα ιδέα πόσο δύσκολο θα αποδεικνυόταν να βρω από ποιο διαμέρισμα είχε έρθει ο δολοφόνος.